

Програма
для загальноосвітніх навчальних закладів
з навчанням румунською мовою

Румунська мова
10-11 класи

Профільний рівень

Limba română

Orientare filologică
Nivelul de profil

pentru clasele 10 – 11
ale instituțiilor de învățământ general
cu limba română de predare

Notă de prezentare

Programa școlară la limba română pentru clasele 10–11 (**profil filologic**) ale instituțiilor de învățământ general cu limba română de predare a fost alcătuită în baza „Standardelor de stat pentru școala de bază și școala medie” ale Ministerului Învățământului și Științei din Ucraina.

Este documentul fundamental de stat care determină conținutul studierii limbii, volumul, consecutivitatea predării materiei de studiu, registrul de cunoștințe, deprinderi și priceperi și se axează pe aspectul formativ al învățării.

Scopul principal al studierii limbii române în clasele 10–11 cu **profil filologic** este *formarea în continuare a unei tinere generații cu o competență comunicatională și culturală de bază*, capabile să se cunoască și să se înțeleagă pe sine și pe cei din jur; să comunice și să interacționeze cu lumea. Concomitent să-și întrebuițeze competențele, capacitățile și abilitățile creativ în scopul rezolvării unor probleme concrete din viața cotidiană, să poată continua în orice moment procesul de învățare, să fie capabilă să se raporteze la cultură autonom, reflexiv, critic, creativ; să fie sensibilă la frumosul din natură și la cel creat de om. Finalitățile sunt structurate pe competențe generale, valori și atitudini.

Studierea limbii române în clasele 10–11 cu **profil filologic** urmărește structurarea și consolidarea competențelor de comunicare, necesare la etapa contemporană pentru orice tip de activitate profesională. Se urmărește, de asemenea, și formarea unei personalități autonome a elevilor, capabile de discernământ și de apărare a propriilor opinii și opțiuni, înzestrate cu sensibilitate estetică și care are conștiința propriei identități culturale, după cum și manifestă interes și toleranță pentru valorile universale.

Predarea-învățarea se va desfășura în baza modelului *comunicativ-funcțional* adecvat modalităților de structurare a competențelor comunicative și care vizează dezvoltarea integrală a capacităților *de receptare și de exprimare orală*, respectiv *de receptare a mesajului scris și de exprimare scrisă*.

Componenta lingvistică a standardelor cuprinde următoarele linii de conținut: *comunicativă, lingvistică, socioculturală și de activitate (strategică)*.

Linia comunicativă de conținut asigură consolidarea competențelor comunicative, perfecționarea deprinderilor, priceperilor și capacităților comunicative (*înțelegerea după auz, lectura, vorbirea, scrierea*); cea **lingvistică** — aprofundarea cunoștințelor *despre diversele compartimente ale limbii* (fonetic, lexical, gramatical, stilistic) ca mijloace de exprimare a gândurilor și sentimentelor omului, precum și formarea deprinderilor și a priceperilor lingvistice; **linia socioculturală** — însușirea valorilor culturale și spirituale ale propriului popor și ale altor popoare, a normelor care reglementează relațiile dintre generații, naționalități, favorizează dezvoltarea estetică și moral-etică; cea **de activitate (strategică)** — perfecționarea și consolidarea competențelor și a deprinderilor general-instructive ale elevilor, stăpânirea strategiilor care determină activitatea comunicativă orientată primordial spre soluționarea problemelor contemporane de instruire și ale celor referitoare la viață.

Conținutul componentei lingvistice dezvoltă la elevi motivația fermă pentru aprofundarea studierii limbii, asigură conștientizarea funcțiilor limbii în procesul de instruire și în societate precum și consolidarea unor cunoștințe despre *stilistică, cultura comunicării și retorică*; educă respectul pentru limba română ca limbă maternă, pentru limba ucraineană ca limbă de stat și pentru limbile moderne — ca principală cale de cunoaștere a altor culturi. Se îmbogățește vocabularul elevilor cu noi cuvinte și expresii care oglindesc realitățile vieții poporului a cărui limbă se studiază, particularitățile experienței lui de viață, ale istoriei și culturii; formează o atitudine tolerantă față de diferite popoare, dezvoltă la elevi capacitățile de cunoaștere și cele intelectuale; formează concepții umaniste despre lume, convingeri morale și estetice; valori naționale, universale și general-umane.

Linia de conținut socioculturală se realizează la toate lecțiile de limbă și comunicare ca element al procesului educativ.

Linia de activitate (strategică) cuprinde competențele comunicative ale elevilor din clasa respectivă care trebuiesc perfecționate și consolidate pe parcursul întregului an de învățământ la lecțiile de limbă, de comunicare orală și scrisă.

În clasele 10–11 programa vizează **atingerea următoarelor obiective**:

- cultivarea unei atitudini pozitive față de limba maternă și recunoașterea rolului acesteia pentru dezvoltarea personală și îmbogățirea orizontului cultural;
- dezvoltarea necesității vitale de a cunoaște, prin intermediul ei, istoria, cultura, valorile estetice și morale ale poporului;
- asigurarea caracterului flexibil și actual al studierii limbii române, prin conectarea sa la relațiile vieții cotidiene;
- adoptarea unei perspective consecvent comunicative, în cadrul căreia accentul să fie plasat pe aspectele concrete ale întrebuirii limbii;
- îmbinarea echilibrată a proceselor de receptare și a proceselor de producere a mesajului;

- întrebuițarea corectă și adecvată a limbii române în receptarea și în producerea mesajelor în diferite situații de comunicare;
- argumentarea orală și scrisă a unor opinii în diferite situații de comunicare;
- formarea competențelor de comunicare indispensabile, în lumea contemporană, pentru orice tip de activitate profesională;
- aprofundarea capacităților de receptare, înțelegere și producere de mesaje orale și scrise în diverse situații de comunicare;
- perfecționarea capacităților de exprimare corectă și coerentă în limba maternă;
- cultivarea unei atitudini pozitive față de comunicare și a încrederii în propriile abilități de comunicare;
- dezvoltarea deprinderilor de a conversa liber și adecvat în diferite sfere și situații de comunicare; de formulare și de exprimare a propriilor opinii și a sentimentelor în legătură cu diverse fenomene și situații sociale, moral-etice, estetice și alte probleme;
- descoperirea de către elevi a analogiilor / înrudirilor, a tendințelor și a valorilor în scopul formării unei concepții pozitive despre sine;
- dezvoltarea în continuare a gândirii structurale și a competenței de rezolvare a diferitelor probleme lingvistice;
- dezvoltarea gândirii logice și algoritmice;
- structurarea competențelor, a atitudinilor și a valorilor;
- aprofundarea deprinderilor și a priceperilor în toate domeniile activității de comunicare (*înțelegerea după auz, lectura, vorbirea, scrierea*); de întrebuițare liberă, comunicativă, adecvată a tuturor mijloacelor lingvistice care asigură dezvoltarea competenței comunicative;
- abordarea pluridisciplinară a sferei de cunoaștere;
- dezvoltarea competențelor de argumentare
- consolidarea deprinderilor și a priceperilor activității de învățare autonomă / individuală;
- dezvoltarea spirituală a elevilor, a concepției acestora despre lume, a orientărilor valorice general-umane;
- perfecționarea capacităților intelectuale și creative ale elevilor;
- dezvoltarea integrării în societate.

Programa se bazează pe următoarele principii:

- orientarea *comunicativ-funcțională* a învățării / studierii limbii române și formarea competențelor comunicative, valorice, atitudinale;
- dezvoltarea corelativă a tuturor aspectelor activității comunicative;
- prioritatea abordării hermeneutice / interpretative a materiei studiate;
- respectarea cerințelor psihopedagogice față de particularitățile de vârstă ale elevilor;
- principiul consecutivității între nivele și clase.

Programa are următoarea structură:

1. Conținuturile învățării:

- linia comunicativă;
- linia lingvistică;
- linia socioculturală;
- linia de activitate (strategică).

2. Cerințele de stat față de nivelul pregătirii generale a elevilor.

Conținutul componentei lingvistice se va studia în baza didacticii generale care se axează pe legile cunoașterii științifice și empirice, antrenând în toate cazurile modelul *comunicativ-funcțional* al instruirii.

Se recomandă învățarea materialului lingvistic în baza textului literar sau nonliterar, inclusiv din punctul de vedere al valorilor stilistice, ceea ce este indispensabil, mai ales la consolidarea elementelor lexicului. Toate noțiunile liniei lingvistice vor fi predate și învățate din punct de vedere comunicativ-funcțional. La studierea unei teme noi se recomandă de fiecare dată să se actualizeze cunoștințele acumulate anterior.

Studiul limbii române este orientat către elev. Vor fi luate în considerație necesitățile reale ale elevilor. Obiectivele disciplinei se vor realiza eficient prin centrarea pe procesul învățării, pe activitatea elevului. Se va pune accent pe activitățile didactice de tip formativ și performativ care necesită implicare și interacțiune în rezolvarea unor sarcini concrete de învățare. Problemele de limbă vor fi abordate în

baza textului pentru a evidenția rolul acestora în comunicare. Concomitent se va observa modul în care elevii integrează corect și potrivit cunoștințele lingvistice în propria exprimare orală și scrisă.

Se va atrage atenție la orientarea comunicativ-pragmatică a acestei programe. În acest sens se recomandă *exercițiile de tip analitic* (recunoaștere, grupare, motivare, descriere științifică, diferențiere) și *exercițiile cu un caracter creativ* (schimbarea, adăugarea, exemplificarea și construcția). Concomitent, se vor avea în vedere aspectele *ortoepic, ortografic, de punctuație* acolo, unde este necesar.

Linia socioculturală se va realiza la toate lecțiile de limbă, de comunicare și în activitatea extrașcolară ca element al procesului educativ.

O eficiență sporită a învățării poate fi asigurată prin diversificarea metodelor și instrumentelor de evaluare. În dependență de scopurile învățării profesorul va folosi adecvat toate tipurile de evaluare. Cunoștințele, deprinderile și percepțiile elevilor vor fi evaluate după „*Criteriile Ministerului Învățământului și Științei din Ucraina*”.

Clasa a 10-a

(140 de ore, 4 ore pe săptămână, disponibile – 12 ore)

Comunicarea

(50 de ore)

nr. de ore	Conținuturile învățării	Cerințele de stat față de nivelul pregătirii generale a elevilor
6	Noțiuni despre comunicare	
	<p>Actualizarea noțiunilor însușite în clasele 5–9 despre comunicare și conversație. Stilurile funcționale ale limbii. Cultura comunicării. Cerințele față de cultura comunicării: <i>conținut, consecutivitate logică, consecvență, varietatea mijloacelor lingvistice, expresivitate, exactitate, potrivire, corectitudine, diversitatea mijloacelor artistice.</i></p> <p>Tipurile de comunicare (înțelegerea după auz, lectura, vorbirea, scrierea).</p> <p>Elemente de retorică. Tehnica pregătirii prelegerii. Selectarea materialului, analizarea lui, găsirea cuvintelor-cheie. Cerințele față de prelegere: <i>obiectivitate, claritate, expresivitate, cu un scop bine stabilit, culminația, reluarea ideilor principale, laconismul, umorul.</i></p> <p>Prelegeri de diferite stiluri. Planul prelegerii; stilul. Introducerea și încheierea prelegerii (aplicativ).</p>	<p>Elevul</p> <ul style="list-style-type: none"> • își generalizează cunoștințele despre comunicare și conversație, text, stiluri și tipuri de comunicare; • își actualizează cunoștințele despre stilurile funcționale ale limbii, despre cultura comunicării; • deosebește tipurile de comunicare; • recunoaște diversitatea tipurilor de lectură și înțelegere după auz; • respectă cerințele față de cultura comunicării; • însușește noțiunile elementare despre retorică și tehnica pregătirii prelegerii; • alcătuiește prelegeri de diferite stiluri.
8	Înțelegerea după auz	
	<p>Receptarea după auz și înțelegerea textelor literare de diferite tipuri, stiluri și genuri, după cum și a textelor nonliterare</p>	<p>Elevul :</p> <ul style="list-style-type: none"> • receptează adecvat sensurile mesajului transmis prin diferite tipuri de texte; • înțelege și exprimă semnificația globală a mesajului oral în toate formele lui de transmite; • întrebuintează diferite mijloace și tipuri de înțelegere după auz pentru însușirea celor receptate; • face notițe esențiale în baza materialului receptat; • înțelege conținutul general al textelor; • selectează informația necesară;

		<ul style="list-style-type: none"> • întrebuințează ipoteza lingvistică și contextuală; • analizează cele receptate; • face aprecieri referitoare la calitatea artistică a textelor receptate; • identifică particularitățile și funcțiile stilistice ale limbii în receptarea diferitelor tipuri de texte; • manifestă toleranță față de opiniile altor persoane; • își exprimă părerea despre cele receptate; • prezintă argumente și contraargumente convingător formulate.
10	Lectura	
	<p>Citirea expresivă a textelor de diferite tipuri, stiluri și genuri. Normele ortoepice și de intonație.</p> <p>Tehnica lecturii expresive. Înțelegerea textului citit individual.</p> <p>Tipurile de lectură.</p>	<p>Elevul</p> <ul style="list-style-type: none"> • citește expresiv texte de diferite tipuri, stiluri și genuri, în conformitate cu normele ortoepice și de intonație; • identifică particularitățile și funcțiile stilistice ale limbii în receptarea diferitelor tipuri de texte; • reține informația esențială; • identifică structurile argumentative în vederea sesizării logicii și coerenței mesajului; • receptează adecvat sensurile mesajului transmis prin diferite tipuri de texte scrise; • întrebuințează diferite tipuri de lectură; • identifică și compară ideile principale sau ideea autorului și problema abordată; • compară textul citit cu cele studiate; • conștientizează legătura evenimentelor și a faptelor, logica narațiunii; • întrebuințează ipoteza lingvistică și cea intelectuală; • își expune părerea despre cele citite în baza unui scurt comentariu; • ascultă opiniile colegilor și prezintă contraargumente convingătoare; • conștientizează valorile general-umane, etice, estetice ale celor citite; • prezintă argumente convingătoare în susținerea propriilor păreri; • manifestă toleranță și înțelegere.
13	Vorbirea	
	<p>Expunerea (amănunțită, concisă, selectivă, creativă) a unor texte aparținând diferitelor stiluri: științific, publicistic și beletristic.</p> <p>Exprimarea dialogată și cea monologată conform situației de comunicare propusă. Stabilirea individuală a temei și conținutului dialogului și monologului.</p>	<p>Elevul</p> <ul style="list-style-type: none"> • expune (amănunțit, concis, selectiv, creativ) textele ascultate sau citite după planul simplu și desfășurat întocmit de sine stătător; • întrebuințează la locul potrivit regulile de exprimare orală în dialog și în monolog; • alcătuiește un dialog sau un monolog conform situației de comunicare propusă; • întrebuințează funcțiile comunicării orale prevăzute de programă; • își exprimă acordul sau dezacordul referitor la informația obținută; • compară argumente diferite pentru formularea

	<p>Prelegere în cadrul discuției.</p> <p>Dezbateri tematice</p>	<p>unor opinii proprii;</p> <ul style="list-style-type: none"> • își exprimă atitudinea față de textul ascultat, citit sau față de un film, un spectacol; • prezintă o comunicare la un seminar sau adunare (pregătit din timp și nepregătit); • se implică în discuție; • elaborează argumentări orale în baza unor texte; • menține discuția sau polemica; • reacționează adecvat la informația pe care o prezintă interlocutorul; • își exprimă părerea și prezintă argumente convingătoare; • respectă normele limbii literare și cele etice, precum și cerințele față de conversație; • întrebuințează în exprimare normele ortoepice, de punctuație; • aplică în situații concrete de comunicare cunoștințele în domeniul vocabularului, morfosintaxei, stilisticii; • manifestă discernământ în receptarea mesajului oral; • folosește adecvat unitățile lexico-semantice, potrivite cu situația de comunicare.
13	Scrierea	
	<p>Alcătuirea textelor scrise (monolog, dialog).</p> <p>Redactarea unor eseuri, referate.</p> <p>Scrierea expunerilor. Expunerea selectivă și concisă a textelor aparținând stilurilor științific, publicistic, beletristic; expunere cu însărcinare creativă.</p> <p>Scrierea compunerilor pe teme sociale și moral-etice.</p>	<p>Elevul</p> <ul style="list-style-type: none"> • alcătuiește monologuri și dialoguri de diferite tipuri, stiluri și genuri, în concordanță cu situația de comunicare; • redactează eseuri, referate în baza cerințelor specifice acestor forme; • selectează materialele necesare pentru un referat sau eseu; • întrebuințează nuanțat nivelurile lexical, gramatical textual și stilistic al limbii române în textele scrise; • expune creativ, concis sau selectiv textul; • redactează compuneri despre textele studiate; • elaborează argumentări scrise în baza unor texte; • prezintă într-o formă clară și corectă textul redactat; • redactează, exprimându-și atitudinea față de conținut, personaje, faptele lor, evenimente; • argumentează sau combate unele idei cu argumente convingătoare; • alcătuiește o compunere și o recenzie despre o operă de artă (carte, spectacol, film, tablou); • își structurează comunicarea în dependență de temă și idei; • respectă normele limbii literare, ortografice și de punctuație; • întrebuințează adecvat sintaxa poetică; • selectează din diferite izvoare materialul și-l sistematizează;

	<p>Correspondența. Redactarea textului propriu. Modalități de corelare a elementelor unui text.</p> <p>Acte oficiale. Adeverință, cont financiar.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • își exprimă părerea și conștientizează responsabilitatea față de cele exprimate; • își exprimă părerea despre calitățile pe care trebuie să le posede un absolvent care vrea să devină specialist într-un anumit domeniu; • alcătuiește o scrisoare de motivare; • alcătuiește proiecte; • respectă stilul la întocmirea actelor oficiale.
<p>Limba (70 de ore)</p>		
nr. de ore	Conținuturile învățării	Cerințele de stat față de nivelul pregătirii generale a elevilor
6	<p>Actualizarea cunoștințelor însușite în clasele 5–9: Lexicul, fonetica, morfologia (<i>părțile de vorbire</i>), sintaxa propoziției și a frazei, Normele ortografice și punctuaționale.</p>	<p>Elevul</p> <ul style="list-style-type: none"> • își consolidează și își generalizează cunoștințele despre noțiunile învățate în clasele 5-9; • întrebuițează noțiunile actualizate în comunicarea orală și scrisă; • îndeplinește exerciții de diferite tipuri, jocuri didactice etc. (<i>aspect aplicativ</i>);
20	Aspectul lexico-semantic	
	<p>Procese semantice în limbă, dinamica lor. Manifestarea proceselor semantice în textul literar.</p> <p>Cunoașterea sensurilor cuvântului. Tipologia lor: sensul permanent / ocazional, liber / legat.</p> <p>Metasemia: mecanisme și procedee.</p> <p>Întrebuițarea potrivită a cuvintelor în context.</p> <p>Metasememele și metalogismele în textul artistic.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • înțelege că vorbitorii extind sensurile cuvintelor existente asupra realităților noi modificând sensul inițial; • descoperă că schimbările de sens se produc prin <i>restrângere, extindere, degradare, înnobilare</i>; • se convinge că scriitorii întrebuițează cuvinte neatestate în dicționare, dar care sunt ușor descifrate de vorbitorii limbii; • își actualizează cunoștințele despre cuvintele polisemantice; • înțelege că fiecare dintre sensuri are o anumită caracteristică legată cu realitatea (propriu / figurat) sau legată de frecvența întrebuițării (permanent / ocazional); • însușește că procesele semantice care au loc în limbă includ <i>transferul de sens</i> sau <i>metasemia</i>; • descoperă că vorbitorii întrebuițează pentru expresivitatea comunicării un cuvânt în locul altuia, dar care sunt ușor descifrabile în context; • însușește că <i>metasemismele</i> sunt modificările de sens în întrebuițarea cuvintelor, cărora li se atribuie alte sensuri decât cele obișnuite (<i>epitet, metaforă, sinecdocă, metonimie etc.</i>); • înțelege că <i>metalogismele</i> sunt construite pe alăturarea netradițională a unităților din vocabula care își păstrează sensul, dar prin combinarea lor se produce o imagine (<i>litotă, reticență, hiperbolă, antiteza, repetiția, alegoria etc.</i>); • întrebuițează cuvântul potrivit la locul

	<p>Lexicul operei literare. Particularitățile de limbaj ale stilului literaturii artistice.</p> <p>Metafora linguală și metafora literară.</p> <p>Numele propriu. Apelativizare și antroponimizare.</p> <p>Erori semantice: pleonasmul, confuzia paronimică, tautologia. Întrebuințarea corectă a cuvintelor derivate și a cuvintelor compuse (prefixe, sufixe, prefixoide, sufixoide). Conversiunea (schimbarea categoriei gramaticale). Relații semantice (sinonime, antonime, polisemie, omonimie).</p> <p>Rolul frazeologismelor în comunicare. Întrebuințarea corectă a unităților frazeologice.</p> <p>Etimologia populară</p>	<p>potrivit în context;</p> <ul style="list-style-type: none"> • descifrează semnificațiile proverbelor, zicătorilor, ghicitorilor în raport cu sensurile unităților de vocabular care le constituie; • compară sensurile cuvântului în context; • rezumă într-un enunț o poezie și remarcă unitățile de vocabular care i-au sugerat această interpretare; • înțelege că lexiconul operei literare reflectă mai mulți parametri: <i>timp, spațiu, cultură, tradiții, credințe, epoci etc.</i>; • înțelege că metafora poate fi <i>linguală</i> (atestată în dicționar) și <i>literară</i> (inedită, construită de un anumit autor într-un text concret); • cunoaște că <i>numele propriu</i> este folosit pentru individualizare și poate fi preluat din alte culturi sau constituit pe teren propriu; • înțelege că explicarea originii numelor pe care le întrebuințăm sau le purtăm se înscrie unor reprezentări culturale despre noi înșine; • reține că numele propriu și prenumele își păstrează forma inițială / de origine în toate limbile; • evită în comunicarea orală și cea scrisă erorile semantice; • întrebuințează adecvat cuvintele derivate și cuvintele compuse în comunicarea orală și cea scrisă și le ortografiază corect; • își actualizează cunoștințele despre conversiune și le aplică potrivit; • întrebuințează adecvat sinonimele și antonimele în comunicarea orală și cea scrisă; • își îmbogățește vocabularul cu noi unități frazeologice și le întrebuințează la locul potrivit în comunicare; • descoperă unitățile etimologiei populare, stabilește valoarea lor și le întrebuințează la locul potrivit.
7	Elemente de morfosintaxă	
	<p>Întrebuințarea corectă a formelor flexionare (<i>pluralul substantivelor, articularea substantivelor, forme cazuale</i>).</p> <p>Întrebuințarea corectă a acordului gramatical (<i>între predicat și subiect — acordul logic, acordul prin atracție, acordul atributului cu partea de vorbire determinată</i>)</p> <p>Evitarea anacolului.</p> <p>Întrebuințarea corectă a elementelor de relație.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • întrebuințează adecvat formele flexionare în comunicarea orală și cea scrisă; • întrebuințează corect acordul gramatical în diferite situații de comunicare orală și scrisă; • evită anacolul unde nu se potrivește cu situația de comunicare; • întrebuințează elementele de relație la locul potrivit;
17	Grafia	
	<p>Stilistica grafiei. Aranjarea textului în pagină. Normele ortoepice, ortografice și de punctuație Pronunțarea corectă: pronunțarea neologismelor (<i>diftong, triftong, hiat, accent</i>) Gesturi, mimică, poziție a corpului; tonalitate, accent, pauze de vorbire, ritmul vorbirii, spațiul dintre persoanele care comunică.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • aplică corect stilistica grafiei și aranjarea textului în pagină; • respectă normele ortoepice; • pronunță deslușit sunetele limbii; • folosește elementele nonverbale și paralingvistice la locul potrivit în diferite situații de comunicare;

	<p>Evitarea cacofoniei. Ortografia. Principii ortografice. Dicționarul ortografic. Semnele ortografice. Evoluția normei ortografice. Scrierea corectă a cuvintelor (mai ales a neologismelor). Despărțirea cuvintelor în silabe. Întrebuințarea corectă a semnelor ortografice și de punctuație. Ortografia numelor proprii. Scrierea cu majusculă. Cazuri dificile de ortografiere a vocalelor neaccentuate, a lui "i" final. Ortografierea rădăcinii, a sufixului și a prefixului. Cazuri dificile de ortografiere a părților de vorbire.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • evită în comunicarea orală și scrisă cacofonia; • consultă dicționarul ortografic și urmărește evoluția normei ortografice; • scrie corect cuvintele (mai ales neologismele) în diferite enunțuri, texte etc.; • respectă regulile de despărțire a cuvintelor în silabe; • respectă întocmai normele ortografice ortografiază corect cuvintele întrebuințând la locul potrivit semnele ortografice și de punctuație; • scrie cu majusculă cuvintele ținând cont de normele ortografice respective; • respectă cerințele față de anumite cazuri dificile de ortografiere; • aplică corect normele de ortografiere a rădăcinii, a sufixului și a prefixului; • respectă cerințele în cazurile dificile de ortografiere a părților de vorbire;
18	Stilistica	
	<p>Stilurile funcționale (artistic / beletristic, științific, publicistic, oficial-administrativ). Stil direct, stil indirect, stil indirect liber.</p> <p>Stilistica și registrele limbii (<i>arhaic, neologic, regional, popular, familiar, colocvial, argotic, jargon etc.</i>). Mijloacele stilistice ale foneticii. Mijloacele stilistice ale lexicologiei și frazeologiei. Expresivitatea lor.</p> <p>Mijloacele stilistice ale morfologiei.</p> <p>Particularitățile de limbaj ale stilului literaturii artistice.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • identifică în diferite contexte stilurile funcționale ale limbii române; • deosebește stilul direct, stilul indirect și stilul indirect liber; • întrebuințează aceste stiluri la locul potrivit în comunicarea orală și cea scrisă, în răspunsurile de la fiecare lecție; • delimitează în diferite contexte registrele limbii și le întrebuințează conform situației de comunicare. • întrebuințează adecvat mijloacele stilistice ale foneticii, lexicologiei, frazeologiei și morfologiei în comunicarea orală și cea scrisă, în exprimarea dialogată și cea monologată; • analizează particularitățile de limbaj ale diferitelor texte artistice (aplicativ).
2	Sistematizarea și generalizarea cunoștințelor	
	<p>Repartizarea orelor: comunicarea – 50 de ore; limba – 70 de ore; lucrări de control – 8 ore; disponibile – 12 ore.</p>	

Linia socioculturală

Tematică orientativă	Aspect aplicativ
Legătura integră dintre limbă și comunicare.	Rolul limbii în formarea personalității.
Prietenia și relațiile colegiale. Familia. Fericirea de a fi părinte (de a fi tată și de a fi mamă). Problemele familiei contemporane.	Iubirea față de aproapele tău. Cultura relațiilor în familie.
Arta comunicării.	A ști să asculți cu atenție – este un element al culturii de a conversa.
Etica comunicării. Eticheta.	Regulile de primire a oaspeților. Regulile de comportare în ospete.
Preocupările femeilor (<i>broderia, împletitul etc.</i>). Preocupările bărbaților (<i>lemnăria, tehnica tele-radio</i>)	Toate preocupările sunt bune. Ce-mi place mai mult?

<i>etc.</i>)	
Cunoașterea de sine, autodezvoltarea și perfecționarea.	Omul între oameni.
Importanța materialului și a spiritualului în existența oamenilor.	Căutarea adevărului și a sensului vieții.
Sărbătorile. Obiceiurile și tradițiile populare în locurile noastre.	Obiceiuri din bătrâni.
Valorile etice general-umane: binele, umanismul, dreptatea, devotamentul, îndrăzneala, altruismul. Trăsăturile morale negative: egoismul, răutatea, brutalitatea, zgârcenia, vorbele murdare, bârfele, clevetirea, ponegrirea, calomnia.	lubește-l pe aproapele tău, ca pe tine însuși. Nu vreau să am nici una din aceste trăsături.
Căile spre armonia existenței umane. Tendința spre autoperfecționare și autodezvoltare continuă.	Fiecare om e un talent, dar nu toți au fericirea de a-l descoperi. Ai încercat vreodată să-l descoperi?

Linia de activitate (strategică)

Elevul stabilește de sine stătător și conștientizează finalitățile activității sale cognitive în baza programei pentru clasa a 10-a, având în vedere sistematizarea cunoștințelor și deprinderilor, după cum și formarea unor deprinderi general-instructive noi; efectuează activități de gândire logică — analizează, compară, generalizează, concretizează, face o sinteză, experimentează, face concluzii prin analogie, modelează, admite alte păreri și prezintă argumente convingătoare pentru confirmarea tezelor exprimate; apreciază critic informația primită, după cum și combate informația greșită, operând cu concepții și noțiuni lingvistice și extralingvistice cunoscute; aplică deprinderile creative în diferite situații de comunicare.

Clasa a 11-a

(140 de ore, 4 ore pe săptămână, disponibile – 6 ore)

Comunicarea

(53 de ore)

nr. de ore	Conținuturile învățării	Cerințele de stat față de nivelul pregătirii generale a elevilor
3	Noțiuni despre comunicare	
	<p>Cultura comunicării. Stilurile funcționale ale limbii (actualizare).</p> <p>Genurile comunicării orale și scrise.</p> <p>Tipurile de comunicare.</p> <p>Prelegerea, adresarea.</p>	<p>Elevul</p> <ul style="list-style-type: none"> • își consolidează cunoștințele despre caracteristicile comunicării corecte, stilul, genul, precum și despre diferitele abateri și încălcări în baza contextului; • își actualizează cunoștințele despre tipuri, • se exprimă în conformitate cu normele culturii comunicării; • formulează idei în toate stilurile și genurile; • aplică adecvat cerințele față de prelegere și adresare.
10	Înțelegerea după auz	
	<p>Receptarea după auz a textelor literare de diferite tipuri, stiluri, genuri și a textelor nonliterare.</p>	<p>Elevul</p> <ul style="list-style-type: none"> • ascultă cu atenție textul; • înțelege și reține conținutul lui în urma unei singure receptări; • stabilește tema și ideea principală a celor receptate; • descoperă semnificațiile; • identifică particularitățile lingvistice și

		<p>mijloacele artistice;</p> <ul style="list-style-type: none"> • apreciază cele receptate; • își exprimă părerea despre cele receptate și o argumentează
10	Lectura	
	<p>Tehnica lecturii expresive a textelor de diferite tipuri, stiluri și genuri (prevăzute de programa la <i>Literatură</i> pentru clasa a 11-a) și a textelor nonliterare.</p> <p>Normele ortoepice și de intonație. Tipurile de lectură (actualizare).</p>	<p>Elevul</p> <ul style="list-style-type: none"> • citește expresiv diferite texte în conformitate cu normele ortoepice și de intonație; • lucrează individual asupra textului; • reține momentele semnificative; • întrebuițează diferite tipuri de lectură; • respectă normele ortoepice și de intonație; • analizează rolul elementelor structurii și mijloacele expresive ale textului; • compară mijloacele expresive ale altor arte cu textul scris; • conștientizează importanța lecturii și a valorilor literare, general-umane, etice și estetice în dezvoltarea gândirii, spiritualității, comportamentului; • își exprimă impresia despre cele citite; • își argumentează părerea cu dovezi bine formulate din punct de vedere logic, axiologic, expresiv.
15	Vorbirea	
	<p>Expunerea (<i>amănunțită, concisă, selectivă, creativă</i>) a unor texte aparținând stilurilor științific, publicistic și beletristic.</p> <p>Exprimarea dialogată și cea monologată în baza diferitelor tipuri de comunicare.</p> <p>Comunicare și referat despre studierea obiectului (întrebuițând literatură științifico-populară).</p> <p>Răspuns desfășurat la lecție (examen).</p> <p>Cuvântare în timpul discuției.</p> <p>Prelegere în fața auditoriului.</p>	<p>Elevul</p> <ul style="list-style-type: none"> • expune (<i>amănunțit, concis, selectiv, creativ</i>) operele ascultate sau citite; • se exprimă (dialogat, monologat) conform situației de comunicare; • analizează opinii diverse referitoare la obiectul discuției; • își exprimă convingerile în conformitate cu normele culturii comunicării; • prezintă o comunicare, referat, prelegere în fața auditoriului; • respectă normele limbii literare și cele etice; • își perfecționează exprimarea; • identifică și reține particularitățile pronunțării corecte în timpul prelegerii; • respectă regulile de conversație; • demonstrează toleranță și înțelegere față de interlocutori.
15	Scrierea	
	<p>Alcătuirea textelor scrise (monolog, dialog).</p> <p>Scrierea expunerilor cu însărcinare creativă.</p> <p>Scrierea compunerilor pe teme sociale și moral-etice.</p> <p>Redactarea unui eseu, referat (de argumentare sau negare a unei idei).</p> <p>Recenzie la o operă de artă (<i>spectacol, film,</i></p>	<p>Elevul</p> <ul style="list-style-type: none"> • alcătuiește monologuri și dialoguri de diferite tipuri, stiluri, și genuri conform situației de comunicare; • expune creativ textul; • alcătuiește compuneri, conștientizând tema și ideea principală; • alege stilul potrivit; • întrebuițează diferite tipuri de comunicare; • redactează eseuri, referate în baza cerințelor specifice acestor forme; • exprimă atitudinea față de conținut, personaje, faptele lor, evenimente;

	<p><i>carte, tablou).</i></p> <p>Acte oficiale. Autobiografia. Curriculum vitae. Cererea. Mandatul. Procura.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • își exprimă părerea despre opera de artă; • respectă normele limbii literare; • îndeplinește actele oficiale ținând cont de stilul oficial-administrativ; • respectă normele ortografice și cele de punctuație.
<p>Limba (73 de ore)</p>		
nr. de ore	Conținuturile învățării	Cerințele de stat față de nivelul pregătirii generale a elevilor
Elemente de stilistică și de gramatică		
5	<p>Vorbitorul și limbajul. Modalități lingvistice de realizare:</p> <p>Prezența vorbitorului în limbajul comun și în textul poetic. Indici ai persoanei (pronume personale, categoria persoanei în flexiunea verbală). Dativul etc. Indici ai timpului (sistemul timpurilor verbale, adverbe deictice de timp: <i>acum, atunci, ieri, mâine etc.</i>). Indici ai spațiului (demonstrative, adverbe deictice de loc: <i>aici, acolo, dincolo, dincoace etc.</i>). Funcția acestor indici în limbajul oral și în textul literar. Texte lipsite de prezența vorbitorului (impersonalizarea exprimării în textul științific, juridic, poetic etc.).</p>	<p>Elevul</p> <ul style="list-style-type: none"> • însușește registrul terminologic, • își îmbogățește vocabularul; • întrebuițează adecvat aceste elemente în comunicarea orală și cea scrisă, în exprimarea dialogată și cea monologată; • identifică indicii timpului în diferite texte; • stabilește indicii spațiului în variate texte; • întrebuițează adecvat indicii persoanei, ai timpului și ai spațiului în comunicarea orală și cea scrisă; • analizează cu atenție textele lipsite de prezența vorbitorului și aplică corect impersonalizarea în textul științific, juridic, poetic etc.
12	<p>Exprimarea subiectivității vorbitorului. Funcția emotivă a limbajului. Mijloace lingvistice de realizare: Fonetică: accentul, intonația, pauza afectivă, lungiri de sunete. Lexico-semantice: <i>sens denotativ</i> (logic), <i>sensuri conotative</i> (afective, expresive); rolul contextului în determinarea sensurilor conotative; sinonime stilistice (lexicale și frazeologice); funcția stilistică a regionalismelor, a cuvintelor populare, colocviale, de argou; funcția stilistică a unor derivate lexicale (diminutive, augmentative etc.); <i>verbe subiective: verbele sentimentelor</i> (<i>a iubi, a aprecia, a spera, a dori, a urî etc.</i>), <i>verbele de percepție</i> (<i>a simți, a se părea, a vedea etc.</i>), <i>verbele „creatoare de lumi”</i> (<i>a imagina, a visa, a-și închipui etc.</i>); Gramaticale: substantivul — valorile stilistice, afective ale numărului, genului, cazului vocativ; personificarea prin vocativ (sinecdocă: singularul pentru plural și invers, plurale cu funcție de hiperbolizare, plurale depreciative; feminine peiorative și ironice; vocative afective / emfatică / peiorative și ironice; uzul formal și informal al</p>	<ul style="list-style-type: none"> • identifică mijloacele lingvistice de realizare a funcției emotive a limbajului; • respectă accentul, intonația, pauzele în comunicarea orală, în exprimarea monologată și cea dialogată; • deosebește sensurile denotative și cele conotative; • aplică aceste sensuri la locul potrivit; • apreciază funcția stilistică a registrelor limbii; • întrebuițează adecvat sinonimele stilistice, regionalismele, cuvintele populare, colocviale, de argou; • folosește adecvat funcția stilistică a unor derivate lexicale (diminutive, augmentative etc.); • întrebuițează la locul potrivit verbele subiective, verbele sentimentelor, verbele de percepție, verbele "creatoare de lumi" în comunicarea orală și cea scrisă; • stabilește valorile stilistice afective ale substantivului în diferite texte; • întrebuițează adecvat valorile stilistice ale adjectivului în diferite situații de comunicare; • descoperă valorile stilistice ale modurilor verbale în variate texte;

	<p>vocativelor); adjectivul (adjective afective; construcții adjectivale afective în limba vorbită – de ex: deșteptul de Ion etc.; superlative stilistice);</p> <p>modurile verbale (mai ales în poezie) — expresie a atitudinii vorbitorului față de acțiune etc.; sintactice: aspecte ale topicii afective (antepunerea adjectivelor, inversiuni sintactice etc.);</p> <p>Punctuația: utilizarea corectă a semnelor de punctuație în propoziții și fraze.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • identifică aspecte ale topicii afective; • întrebuițează corect semnele de punctuație;
10	<p>Exprimarea unei evaluări (aprecieri, judecată de valoare). Mijloace lingvistice de realizare:</p> <p>Verbe evaluative: verbe de opinie (<i>a crede, a considera etc.</i>), verbe de judecată (<i>a decide, a hotărî etc.</i>); verbe deictice (<i>a zice, a spune etc.</i>)</p> <p>Adverbe de mod / predicative ca indici ai subiectivității evaluative (probabilitate: <i>posibil, probabil etc.</i>; certitudine: <i>desigur, fără îndoială etc.</i>; necesitate: <i>obligatoriu, indispensabil etc.</i>);</p> <p>Cuvinte cu rol argumentativ (adverbe, conjuncții și locuțiuni conjuncționale folosite pentru exprimarea raporturilor de tip causal, consecutiv, concluziv, final etc);</p> <p>Structuri / tipare sintactice (cu rol emfatic în argumentare: construcții explicative, apozitive și incidente, cumul enumerativ, paralelism sintactic, subordonate antepuse și reluate etc.).</p> <p>Actualizarea cunoștințelor despre normele ortoepice, ortografice, punctuaționale. Hipercorectitudinea. Superfraza.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • evaluează corect și discret răspunsurile personale și ale colegilor; • face judecăți de valoare în baza textului literar și a unei situații de comunicare; • folosește la locul potrivit mijloacele lingvistice de evaluare; • folosește adecvat cuvintele cu rol argumentativ; • respectă normele limbii literare, normele ortoepice, ortografice și punctuaționale; • întrebuițează adecvat cele învățate în comunicarea orală și cea scrisă, în exprimarea dialogată și cea monologată. • își actualizează cunoștințele despre hipercorectitudine și superfraza.
44	Retorica	
22	<p>Bazele artei oratorice</p> <p><i>Arta oratorică – fenomen social. Din istoria artei oratorice.</i></p> <p>Școlile retorice. Măiestria artistică a oratorilor din Grecia antică.</p> <p>Arta oratorică în Roma antică.</p> <p>Arta oratorică națională.</p> <p><i>Oratorul.</i></p> <p>Ce înțelegem prin noțiunea de "orator"?</p> <p>Rolul cuvântului și al vorbirii.</p> <p>Cultura vorbirii oratorului.</p> <p>Oare întotdeauna exprimarea noastră e înțeleasă corect?</p> <p><i>„Despre tot ce există vorbește frumos...”</i></p> <p><i>Bazele vorbirii sonore.</i></p> <p>Vocea și procesul de educare a ei.</p> <p>Dicția</p> <p>Intonația (<i>ton, intensitatea rezonanței, ritm, tembru, cele șapte construcții intonaționale</i>).</p> <p><i>Cum să ne pregătim de prelegere.</i></p> <p>Elaborarea unei comunicări orale</p> <p><i>Cum să ne construim discursul.</i></p> <p>Trăsăturile principale ale discursului.</p> <p>Modelul discursului.</p> <p>Varietățile discursului.</p> <p><i>Oratorul și auditoriul.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • prezintă exemple de artă oratorică; • numește reprezentanți ai artei oratorice din diferite timpuri; • însușește cele mai importante deprinderi și perceperii retorice; • caracterizează particularitățile individuale ale oratorului; • înțelege rolul vorbirii sonore în arta oratorică; • însușește căile de pregătire pentru răspunsurile zilnice la lecții și pentru un discurs în public; • scrie textul comunicării sale și argumentează esențialul; • asimilează regulile de bază ale contactului cu auditoriul; • respectă unitatea dintre cuvânt și faptă; • întrebuițează mijloacele expresive ale limbii și figurile de stil;

	Succese și insuccese. Ce determină condiția ascultătorilor? Particularitățile receptării.	
22	<p>Bazele măiestriei oratorice. Dezbateri, discuții, polemică. Particularitățile comunicării orale.</p> <p>Bazele măiestriei polemice. Cultura dezbaterii. Cum să convingem oponentul. Procedee de polemică.</p> <p>Arta de a răspunde la întrebări. Particularitățile răspunsurilor la întrebări.</p> <p>Formele active de învățare a artei polemicii. Argumentarea ca modalitate de formare a convingerii.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • deosebește dezbaterea, discuția, polemica; • le compară și le întrebuițează corect; • întrebuițează modalitățile de exprimare la locul potrivit; • are grijă de puritatea, claritatea, limpezimea, exactitatea și corectitudinea exprimării; • se comportă respectuos față de oponent; • aduce dovezi și le argumentează; • respectă eticheta și procedeele de polemică; • prezintă argumente convingătoare; • răspunde corect și la timp la întrebare; • aplică tipurile de răspunsuri; • respectă normele limbii literare; • întrebuițează adecvat figurile de stil și mijloacele expresive ale limbii literare.
2	Sistematizarea și generalizarea cunoștințelor	
<p>Repartizarea orelor: comunicarea – 53 de ore; limba – 73 de ore; lucrări de control – 8 ore; disponibile – 6 ore</p>		

Linia socioculturală

Tematică orientativă	Aspect aplicativ
Om și universul.	Pământul — casa noastră comună. Ocrotirea mediului înconjurător — izvor de existență al omului în Univers.
Rolul statului în asigurarea drepturilor cetățenilor.	Rolul cetățeanului în renașterea statului.
Constituția Ucrainei.	Drepturile și obligațiile cetățenilor.
Rolul limbii în formarea conștiinței identitare a personalității.	Doar în limba mea îmi înțeleg sufletul pe deplin.
Tezaurul și comorile noastre naționale.	Le cunosc și le apreciez la adevărata lor valoare?
Valorile etice general-umane. Evitarea trăsăturilor morale negative.	Relațiile dintre oameni.
Frumusețea și moda.	Eleganță și originalitate. Prefer frumusețea sufletului.
Învățământul. Știința.	Problema alegerii profesiei.
Sportul. Campionii ucraineni.	Ce știți despre ei?
Teatrul. Muzeul. Muzica. Arta. Cinema.	Părerea personală despre starea acestora la etapa contemporană.
Familia – celulă a organismului social.	Problemele familiei contemporane.
Limba maternă și viziunea globală asupra lumii. Capacitatea de a participa la viața internațională și regională.	Atitudinea conștient pozitivă față de problematica lumii contemporane.
Spiritul național și capacitatea de a situa rațiunii la nivelul instanțelor care guvernează viața.	Corectitudinea în relațiile sociale.
Spiritul critic, discernământul și independența gândirii.	Toleranța. Evitarea fanatismului și violenței.
Inventivitate și creativitate. Identificarea talentelor pe domenii.	Participarea la diferite concursuri.
Învățământul și știința. Autoinstruirea continuă. Conturarea stilurilor de învățare (și a componentelor lor: intelectuală, fiziologică, moral-spirituală).	Interesul și atitudinea pozitivă față de știința aplicată și de tehnologie, ca pu-teri capabile să rezolve multe dintre problemele lumii contemporane.

Încredere în triumful valorilor morale, în oameni și în viitorul omenirii.	Eu și locul meu printre oameni. Rolul meu în triumful valorilor esențiale.
Dragostea față de țară și întărirea sentimentului identității naționale.	„Sunt suflet în sufletul neamului meu.”
Toleranța și atitudinea interculturală ca deschidere și dispoziție de a comunica, a cunoaște și a respecta valorile altora.	Sunt valoare din marile valori ale Universului.
Atitudinea ecologică.	Priceperea de protejare a mediului ambiant, cu toate formele și componentele lui.
Protejarea sănătății și a echilibrului fiziologic.	În corp sănătos, minte sănătoasă.

Linia de activitate (strategică)

Elevul stabilește și conștientizează structura activității sale cognitive în baza programei de clasa a 11-a, atât la comunicare, precum și la limbă. Întrebuințează deprinderile general-instructive ca obiect al asimilării / însușirii practice. Stabilește de sine stătător finalitatea activității sale cognitive și asigură realizarea ei (aplicativ); se implică în problematica lumii contemporane; efectuează activități de gândire logică – analizează, compară, generalizează, concretizează, face o sinteză, experimentează, face concluzii prin analogie, modelează, acceptă părerile colegilor și aduce argumente convingătoare pentru confirmarea tezelor exprimate; apreciază critic informația primită, combate informația greșită, operând cu concepții și noțiuni lingvistice și extralingvistice cunoscute. Aplică deprinderile creative în diferite situații de comunicare orală și scrisă, precum și-n situații sociale, familiale etc. Întrebuințează adecvat situațiile comunicative fundamentale, respectând normele limbii literare, eticheta și normele conversației interumane.